

Bestandsudviklingen af ynglefuglene på Skúvoy, Færøerne, 1961-2001

IVAN OLSEN

(With a summary in English: Population development of breeding birds on Skúvoy, Faeroe Islands, 1961-2001)

Indledning

Skúvoy i den sydlige del af den færøske øgruppe er kendt for sine frodige græsheder og sit rige fugleliv. Øen huser Færøernes største kolonier af Almindelig Skråpe *Puffinus puffinus* og Lomvie *Uria aalge*, og derudover findes der meget store kolonier af Lunde *Fratercula arctica*. Mange af de færøske landfugle findes her i store tætheder.

I juli 2001 foretog jeg en optælling af ynglefuglene på Skúvoy. Baggrunden for undersøgelsen var Anders Holm Joensens optælling og kortlægning af Skúvoys ynglefugle i sommeren 1961 (Joensen 1963) og en landsdækkende optælling af de ynglende indlandsfugle på Færøerne i 1981 (Bloch 1981), hvor Skúvoy blev dækket af Nis Rattenborg og Joachim Regnéll, og hvor talmaterialet blev stillet til min rådighed af Det Naturhistoriske Museum i Tórshavn. En tælling på Skúvoy i 2001 ville meget passende følge de to tidligere tællinger, så intervallerne blev nøjagtig 20 år.

I nærværende undersøgelse har det været hensigten dels at beskrive fuglenes bestandsudvikling gennem de sidste 40 år, dels at videreudvikle optællingsmetoderne for de enkelte arter. Alle ynglende fuglearter på Skúvoy er behandlet nedenfor, men nogle få (Lille Stormsvaler *Hydrobates pelagicus*, Lomvie, Alk *Alca torda*, Lunde, Stær *Sturnus vulgaris*) blev ikke optalt, da arbejdet for disse arter er meget tidskrævende. I stedet bygger bestandsudviklingen på oplysninger fra lokale beboere om bestandstørrelser og fangsttal, på skøn, eller for Lomviens vedkommende på tal fra

Skúvoys vigtigste fuglefjeld Hövðin, der siden 1972 regelmæssigt er optalt af Bergur Olsen.

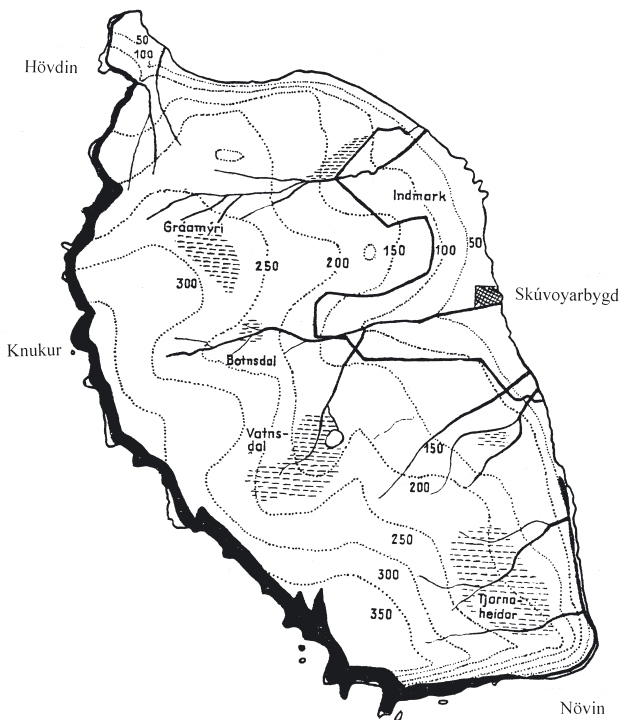
Metode

Skúvoys størrelse og topografi fremgår af Fig. 1 og Tabel 1. De stejle fuglefjelde langs vestkysten når en højde på næsten 400 meter, kun oppe nordpå ved Hövðin falder højden til 130 meter. Ved sydkysten afløses de stejle fjeldsider af græsklædte skrænter. Der er her, man finder Skúvoys største lundekoloni side om side med en enestående koloni af Almindelig Skråpe. Nordkysten består af lave skrænter. Østkysten er den laveste kyststrækning på Skúvoy, og det er også her, man finder bygden. Den omkranses af indmarken, hvor der dyrkes græs til dyrefoder. Indmarken er omgivet af stengærder. De uopdyrkede områder uden for indmarken er den såkaldte udmark, som for en stor del afgræsses af øens 1100 får. Udmarken kan opdeles i højere og lavere udmark efter fuglenes fordeling. Karakterfuglene i den højere udmark (over 200 m højdekurven) er især Hjejle *Pluvialis apricaria* og Storkjove *Stercorarius skua*, i den lavere udmark Strandskade *Haematopus ostralegus*, Lille Regnspeve *Numenius phaeopus*, Dobbeltbekkasin *Gallinago gallinago* og Almindelig Kjove *Stercorarius parasiticus*.

Under optællingen af indlandsarterne blev øen gennemført systematisk, idet der blev udlagt transektlinjer med en indbyrdes afstand på 100-200 meter, afhængigt af fuglenes tætheder. For fugle-

Fig. 1. Kort over Skúvoy med højdekurver, åsystemer, mosedrag (stiplede linier) samt indmarken og bygden. De sorte arealer langs vestkysten angiver stejlfjelde. Efter Joensen (1963).

Map of Skúvoy.

fjeldenes arter er estimerterne baseret på delvise tællinger og ekstrapolationer.

Feltarbejdet foregik i perioden 1. juli til 31. juli, hvor jeg i de første 14 dage fik hjælp af Søren Sørensen. I den sidste del af perioden blev der foretaget beregninger af fuglefjeldets arter ud fra optællinger fra land og fra båd. Her blev tæthederne vurderet hen langs stejlfjeldet, hvorefter en passende del blev optalt og den uoptalte del estimeret. Metoden blev anvendt for Mallebuk *Fulmarus glacialis* og Ride *Rissa tridactyla*, mens estimerterne for arter, der yngler skjult i huller og sprækker, blev baseret på optællinger af enlige fugle eller fugleflokke på havet (Almindelig Skråpe, Tejst *Cephus grylle*).

For indlandsarterne blev alle lokaliserede ynglepar indtegnet på kort (vadefugle, pibere, Stenpikker *Oenanthe oenanthe* og Gærdesmutte *Troglodytes troglodytes*). For Dobbeltbekkasin, der trykker hårdt ved redestedet, blev registreringen foretaget ved optælling af hanner i parringsflugt. Metoden var tidskrævende, og mange tællinger var nødvendige. Kolonirugende fugle i udmarken blev optalt fra afstand med teleskop (kjoever, måger). For Gråspurv *Passer domesticus* blev der foretaget en optælling af hanner; det blev anset for at være den bedste metode, fordi der var en overvægt af

brune fugle (mange ungfugle), og fordi fuglene ikke var særlig territoriebundne og bevægede sig over store afstande i bygden.

Artsgennemgang

Mallebuk *Fulmarus glacialis*

Skúvoys bestand blev beregnet til 28 400 par. Tællingen blev udført ved at optælle samtlige fugle på en 1200 meters kyststrækning fra Hövðin mod syd. Ud fra antallet af fugle pr arealenhed blev antallet på det resterende uoptalte stykke beregnet, idet det fra havsiden blev konstateret, at tæthederne var ret ens. Estimatet for hele vestkysten blev herefter 34 350 fugle. Ved Hövðin optalte Bergur Olsen 403 fugle og 298 tilsyneladende besatte redepladser, svarende til 74% af de tilstedeværende fugle, hvorfor vestkystens bestand kan opgøres til 25 400 ynglepar. For de andre kyststrækninger blev bestanden skønnet til i alt 3000 ynglepar.

Under 61-tællingen beregnede Joensen (1963) antallet af ynglepar til 30 000. Mallebukken er gået frem mange steder i Nordatlanten, fx er bestanden på Shetland vokset med 50% mellem 1977 og 1993 (Hagemeyer & Blair 1997). At bestanden på Skúvoy ser ud til at have været stabil mellem

1961 og 2001, kan måske tilskrives den store indsamling af æg og fangst af store unger; de lokale beboere mener ligefrem, at arten er gået tilbage på de hylder, hvor der fast indsamles æg.

Almindelig Skråpe *Puffinus puffinus*

Da skråperne yngler i huller i græsskråningerne og kun kommer ind til ynglepladserne om natten, blev det ikke forsøgt at optælle ynglebestanden. Om aftenen samlede skråperne sig i store flokke ud for kysten. Under optælling af disse flokke var det nemmest at starte sent på eftermiddagen, inden flokkene var blevet for store, og herefter tælle nytilkomne fugle ved hjælp af minuttællinger. Den 12. og 15. juli blev der optalt mere end 10000 fugle. Joensen (1963) anslog ynglebestanden i 1961 til 3000-6000 par ud fra tilsvarende tællinger af 8-10000 fugle på havet.

Ólavur Skipagöta, som er lokal og meget kendt med skråpefangsten, meddeler, at fangsttallene for skråpeunger (Líra) har været stærkt faldende. I 60erne fangede man 10-14000 skråpeunger pr år. Efter 1985 har skråpen været fredet efter 5. september, og fangsttallene i perioden før fredningen var nede på 4000 pr år. Den bedste fangsttid for Líra er 5.-12. september, og i dag fanges kun 1500 pr år. Vurderet ud fra fangsttallene må ynglebestanden i 1961 have været betydeligt større end formodet af Joensen (se ovenfor), og den må være gået stærkt tilbage siden da.

Lille Stormsvale *Hydrobates pelagicus*

Den samlede færøske bestand vurderes til 150000-400000 par og betegnes som stabil (Tucker & Heath 1994). Fuglene yngler skjult mellem sten og sprækker i ur og stengårder. Fuglene ses normalt ikke om dagen, og det blev ikke forsøgt at estimere ynglebestanden. Tidligere er øens bestand esti-

Tabel 1. Kystlængder og arealstørrelser for Skúvoy.

Samlet areal	9,7 km ²
Samlet udmarksareal	8,6 km ²
Højere udmark (over 200 m)	5,2 km ²
Lavere udmark (under 200 m)	3,4 km ²
Indmark	1,1 km ²
Vestkysten (Hövdamöl til Knokkarnur)	7,4 km
Sydskysten (Knokkarnur til Növin)	1,6 km
Østkysten (fra Hælur til Növin)	5,1 km
Nordkysten (Hövdamöl til Hælur)	1,5 km

meret til 20000 par (E. Mortensen & B. Olsen i Grimmett & Jones 1989), men tallet er meget usikkert.

Topskarv *Phalacrocorax aristotelis*

Bestanden blev ikke optalt under 61- og 81-tællingerne. I 2001 blev der under en sejltur rundt om Skúvoy optalt 75 adulte fugle rastende på klipperne, og ynglebestanden blev herefter anslået til 40-50 par. Det svarer til de lokales beboeres vurderinger.

Ederfugl *Somateria mollissima*

Der er ingen taloplysninger fra 61-tællingen, mens der blev talt 35 par i 1981. I 2001 fandtes kun 24 par. Karakteristisk for ssp. *faeroeensis* er, at den indleder æglægningen meget sent – senere end de islandske Ederfugle (Søren Sørensen pers. medd.). Da 1981-tællingen lå 14 dage tidligere på året end 2001-tællingen (i Ederfuglenes rugetid), var registreringsbetingelserne dårligere, men alligevel fandt tællerne flere fugle. De fleste af 2001-tællingens observationer var hunner med pulli, som er meget nemmere at registrere. Meget tyder derfor på en tilbagegang for arten siden 1981.

Skúvoyarbygd, juli 2001.
Foto: Ivan Olsen.

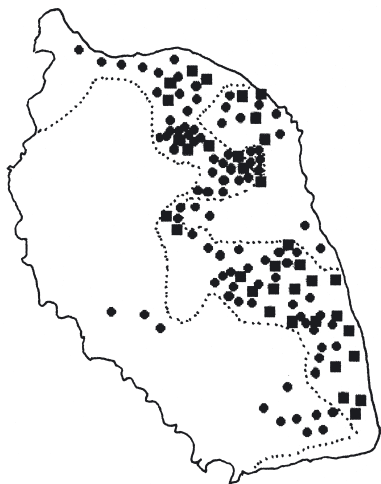

Fig. 2. Fordelingen af ynglende Strandkade (cirkler) og Lille Regnspøve (firkanter) på Skúvoy 2001. *Breeding pairs of Oystercatcher (circles) and Whimbrel (squares), 2001.*

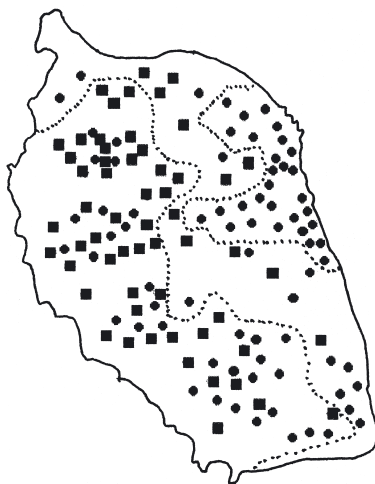

Fig. 3. Fordelingen af ynglende Dobbeltbekkasin (cirkler) og Hjejle (firkanter) på Skúvoy 2001. *Breeding pairs of Snipe (circles) and Golden Plover (squares), 2001.*

Strandkade *Haematopus ostralegus* (Fig. 2)

I 2001 blev der optalt 92 par, af hvilke kun ganske få blev fundet over 200 meters grænsen, hvor Storkjoven tilsyneladende har bredt sig ud over et større område. Det ser til gengæld ud til, at arten forenes fint med Almindelig Kjøve. Tætheden i lavere udmark var 21 par pr km² (n = 70).

I 1961 blev bestanden estimeret til 33-35 par plus 50 ikke-ynglende fugle, der nok bør medregnes til den potentielle ynglebestand. 61-bestanden kan derfor anslås til 60-70 par, mens der i 1981 blev optalt 115 par. Det ser altså ud til, at Strandskaden holder sig på et ret stabilt niveau, med visse årlige svingninger.

Hjejle *Pluvialis apricaria* (Fig. 3)

Der blev i alt optalt 58 par, fortrinsvis i den højere udmark med en tæthed på 9 par pr km². Kerneområdet var ca 1 km² beliggende omkring Gráamyri og mod syd; her var tætheden 22 par pr km². Det er mere end den hidtil højeste målte tæthed på 16,4 par/km² for et område af tilsvarende størrelse (110 ha), et kalkstensplateau i det nordlige England (Cramp 1983). Under 61-tællingen blev der fundet 32-34 par og under 81-tællingen 41 par. Arten synes således at være gået frem med 70% siden 1961 og 41% siden 1981. Der kan dog muligvis være sket en mindre overregistrering i 2001, idet Hjejlerne ikke var særlig stedfaste og varslede over et stort territorium.

Sortgrå Ryle *Calidris maritima* (Fig. 4)

Skúvoy er nok artens sydligste yngleområde i Nordatlanten og desuden den eneste kendte lokalitet på Færøerne med mere end 1-2 par. Arten blev registreret på fire lokaliteter. Under 61-tællingen blev den fundet på fem lokaliteter og under 81-tællingen på tre. Der findes ingen tilgængelige data om bestandsændringer fra yngleområderne nord for Færøerne, men optællinger af overvintrende fugle i Storbritannien mellem 1960 og 1990 indikerer ingen væsentlige ændringer (Hagemeyer & Blair 1997).

Almindelig Ryle *Calidris alpina* (Fig. 4)

Der blev i alt fundet 8 ynglepar, heraf 3 i Gráamyri. Arten er yderst fåtallig på Færøerne, måske ikke over 20 par (Søren Sørensen pers. medd.). Arten blev første gang konstateret på Skúvoy i 1981 med et enkelt par. Det er tænkeligt, at det overraskende store antal i 2001 er et forbigående fænomen, som kan forklares ved en usædvanlig fugtighed i udmarken – et forhold, der evt. også har begunstiget Hjejlen.

Dobbeltbekkasin *Gallinago gallinago* (Fig. 3)

Bestanden blev optalt til 75 par. Tætheden var størst i indmarken med 26 spillende hanner pr km², hvilket må være omkring det maksimale af, hvad man kan finde på Færøerne. Optællingen blev foretaget ved at tælle hanner i parringsflugt, hvad

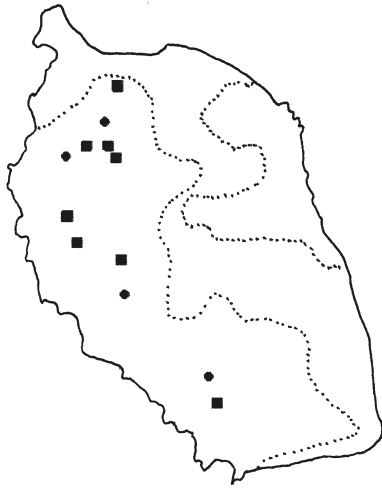

Fig. 4. Fordelingen af ynglende Sortgrå Ryle (cirkler) og Almindelig Ryle (firkanter) på Skúvoy 2001.
Breeding pairs of Purple Sandpiper (circles) and Dunlin (squares), 2001.

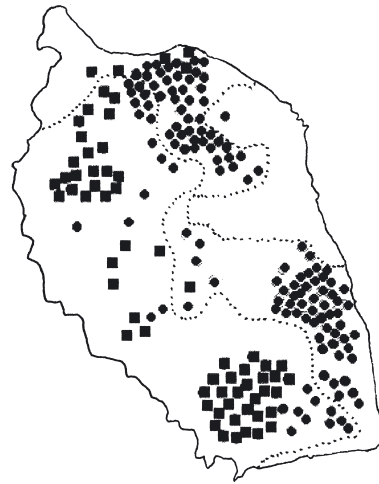

Fig. 5. Fordelingen af ynglende Almindelig Kjove (cirkler) og Storkjove (firkanter) på Skúvoy 2001.
Breeding pairs of Arctic Skua (circles) and Great Skua (squares), 2001.

der var vanskeligt, idet hannerne havde et meget stort flugtområde og ofte krydsede ind over andre hanners revir. Optællingerne måtte derfor gentages flere gange. De bedste betingelser var på dage med stille regn, hvor der var stor flugtaktivitet. Under 61-tællingen blev der registreret 60-80 hanner og under 81-tællingen 37 hanner med kommentarer om, at arten sandsynligvis var underregistreret. Det ser ud til, at bestanden har holdt sig på et stabilt niveau siden 1961.

Lille Regnspove *Numenius phaeopus* (Fig. 2)

Der blev optalt 35 par i 2001, alle under 200 m kurven og uden for Storkjovens yngleområder. I 1961 blev bestanden opgjort til 39-41 par, og i 1981 til 41 par. Det ser ud til, at bestanden har været stabil.

Almindelig Kjove *Stercorarius parasiticus* (Fig. 5)

Den Almindelige Kjove har hovedsageligt indtaget den lavere del af udmarken, modsat Storkjoven. I 2001 blev bestanden optalt til 128 par med en gennemsnitstæthed for hele øen på 13 par pr km². I 1961 blev der fundet 280-300 par og i 1981 102 par. Den Almindelige Kjove lever især som kleptoparasit på Lomvie og Ride, hvis bestande begyndte at gå ned i antal engang mellem 1961 og 1981.

Ud af 185 fugle i 2001 var 37 lyse (20%). I 1961 og 1981 blev andelen af lyse fugle på Skúvoy opgjort til henholdsvis 16% og 15% (Bengtson & Bloch 2003).

Storkjove *Stercorarius skua* (Fig. 5)

Under 61-tællingen blev der fundet 40-45 ynglepar og 30 ikke-ynglende fugle, der som regel optrådte i par. Disse fugle bør rimeligvis regnes med til ynglebestanden – bl.a. har nye undersøgelser vist, at ikke-yngledygtige Storkjover er ualmindelige i kolonierne, når fuglene først er etablerede (Hamer 2001). Ynglebestanden i 1961 kan derfor angives til 55-60 par. I 2001 blev der optalt 65 par, og der blev fundet 10 døde adulte Storkjover på ynglepladserne. Næsten alle par fandtes over 200 m kurven, med en tæthed i højere udmark på 12 par pr km². 81-tællingen gav kun 23 par, måske som følge af beskydning.

Stormmåge *Larus canus*

Der er ingen oplysninger om ynglende Stormmåger før 1981. Her blev der registreret 1-2 par. I 2001 var der 2 par.

Sildemåge *Larus fuscus*

Bestanden har siden 1961 holdt sig på 18-20 par. Fra 1981-tællingen er der kun angivet 9 par, men med kommentarer om, at arten sandsynligvis var underregistreret. I 2001 taltes 18 par.

Sølvmåge *Larus argentatus*

Under 61-tællingen blev bestanden estimeret til 50-100 par, under 81-tællingen til kun 7 par. I 2001 blev der fundet 12 par. Måske var fødegrundlaget langt større i 1961 pga. de meget større bestande af

fuglefjeldsfugle dengang. Sølvmågerne fouragerer hovedsageligt langs fuglefjeldet, hvor de fx finder tabte fisk fra Lomvier og Rider.

Svartbag *Larus marinus*

I 1961 vurderedes bestanden til 10-20 par, og i 1981 blev der fundet 3 par, som alle var i indlandet. I 2001 blev der fundet 8 par, heraf 2 par i indlandet. De fleste par ynglede på de lave klipper foran fuglefjeldene. Der blev ikke observeret fra båd under 61- og 81-tællingerne.

Ride *Rissa tridactyla*

I 1961 blev ridebestanden anslået til 100 000 par. Der blev direkte optalt 50 000 reder fra landsiden, men det blev understreget, at ekstrapolationen var ret usikker, idet der var stor variation i tæthederne langs vestkysten. Den europæiske ridebestand er efter 1970'erne gået ret stærkt tilbage (Hagemeijer & Blair 1997), og Skúvoys bestand er skønnet halveret i perioden 1961-72 (B. Olsen i Cramp 1983). I 1987 skønnede Bergur Olsen bestanden til 22 900 par ud fra hurtige optællinger og mente, at bestanden nu var i fremgang. Under 2001-tællingen blev mere end halvdelen af vestkysten optalt fra havsiden, dog var der havgus omkring fjeldet på den centrale del af kysten. Tæthederne af Rider varierede, men hvis de 4,2 km optalt kyststrækning var repræsentative, var den samlede bestand langs hele vestkysten 35 500 par. Med forbehold for unøjagtigheder i optællingsmetoden ser det således ud til, at Riden har været i fremgang siden 1987. Til sammenligning med Skúvoy er den totale Shetlandske bestand faldet fra 55 000 par i 1981 til 16 500 par i 2001. Årsagerne er især fødemangel og et stigende prædationstryk fra en voksende storkjovebestand (Heubeck 2002).

Havterne *Sterna paradisaea*

I 1961 blev der fundet en koloni med 20-30 reder i den nordligste dal, og i 1981 var der hele 312 par samme sted, hvoraf de 253 havde reder. Der blev ikke fundet ynglende Havterne i 2001. Havternen har gennem tiden haft en meget svingende bestand på Skúvoy, og på Færøerne som helhed har antallet gennem mere end 10 år været stærkt faldende på

grund af svigtende fødetilgang, som sandsynligvis hænger sammen med et intensivt fiskeri (Hagemeijer & Blair 1997). Tilsvarende var året 2001 et katastrofalt dårligt yngleår for Havterne på Fair Isle, Shetland (www.fairislebirdobs.co.uk).

Lomvie *Uria aalge*

På Færøerne er Lomvien gået voldsomt ned i antal og talte i 1987 141 000 par, svarende til blot en tredjedel af bestanden i 1972 (Hagemeijer & Blair 1997). I 1961 estimerede Joensen (1963) Skúvoys bestand til 500 000 par, idet han antog, at tæthederne var ens hen langs fuglefjeldet. Joensen talte kun fra landsiden, hvorfra kun en mindre del af fuglefjeldet kan overskues. Under en landsdækkende optælling af Færøernes lomviebestande i 1972 blev det klart, at 61-tallet fra Skúvoy var overestimeret, idet tæthederne varierede betydeligt (Dyck & Meltofte 1973, 1975). Det viste sig, at der kun var mindre nedgange på de fjeldsider, Joensen havde brugt til sine beregninger, og 61-tallet blev herefter nedjusteret til 275 000 fugle svarende til 184 000 par. Forholdet mellem ynglepar og tilstedeværende fugle på hylderne blev vurderet til $2/3 = 0,67$. I 1987 optalte Bergur Olsen bestanden til 135 000 fugle og vurderede forholdet mellem ynglepar og tilstedeværende fugle til 0,55. Antallet af ynglepar i 1987 kan derfor sættes til mellem 75 000 og 90 000 par, alt efter hvilket forholdstal, der anvendes.

Antallet af Lomvier på Hövðin har gennem de forskellige optællinger udgjort 4-5% af Skúvoys samlede tal (Tabel 2, Fig. 6), og antallet af fugle på Hövðin lå i 2001 på niveau med 1987-tallet (Bergur Olsen pers. medd.).

Alk *Alca torda*

Da Alken ofte yngler skjult på fuglefjeldet, er den vanskelig at monitere. I 1987 anvendte Bergur Olsen en optællingsmetode, hvor han vurderede alkebestanden ud fra forholdstallet mellem Alk og Lomvie på vandet langs hele vestkysten. Der blev optalt 28 Alke og 1600 Lomvier (1:57). Hvis fordelingen på vandet var som på fjeldet, var der 2300 Alke på Skúvoy det år, hvilket med brug af samme forhold mellem ynglepar og fugle som anvendt for

Tabel 2. Lomvier (individer) optalt på Skúvoy. *Guillemots on Skúvoy (birds present on cliffs)*.

	Total	Hövðin	Kilde
1961	275000	14200 (5,1%)	Joensen (1963), Dyck & Meltofte (1975)
1972	213000	9000 (4,2%)	Dyck & Meltofte (1975)
1987	135000	5300 (3,9%)	B. Olsen (pers. medd.)

Hövdin, juli 2001. Foto: Ivan Olsen.

Lomvie (se ovenfor) giver 1300 ynglepar. De antagelser, der ligger til grund for dette estimat, er dog temmelig usikre.

Tejst *Cephus grylle*

Bestanden af Tejst blev vurderet ud fra optællinger af fugle på vandet efter en lignende metode, som har været brugt til optælling af Tejster ved Hestur i 1996 (Olsen 2000). Der blev i alt optalt 52 adulte fugle. Disse lå altid alene, så det kan antages, at magen var ved reden, og at antallet af fugle svarede til antallet af par. 52 par svarer til en tæthed på 3,3 ynglepar pr km kyst for hele øen; de fleste Tejster (43) lå imidlertid ud for østkysten, svarende til 8,4 par pr km kyst. Disse tætheder afviger ikke væsentligt fra hvad der er fundet på Orkney og Shetland (Hagemeijer & Blair 1997). Ved de tidligere tællinger er tejtbestanden ikke blevet vurderet.

Lunde *Fratercula arctica*

Der er ikke foretaget optællinger af Lunde i de forskellige optællingsår, men sidst i 80erne er den samlede færøske bestand anslået til ca 550 000 par og bestanden på Skúvoy til ca 40 000 par (E. Mortensen & B. Olsen i Grimmett & Jones 1989). Lunden er gået betydeligt tilbage i flere skotske og norske kolonier (Hagemeijer & Blair 1997). På øen Røst i Norge er udviklingen særlig veldokumenteret (sammenfattet i Anker-Nilssen et al. 2000); her faldt den meget store bestand med ca 65% frem til 1988, efter kun at have haft ynglesucces i tre sæsoner gennem en tyveårig periode. I de øvrige år døde næsten alle unger pga. fødemangel, efter at bestanden af forårsgydende norske sild var kollapsede sent i 60erne. Hvorvidt en nedgang

også er sket på Færøerne, vides ikke med sikkerhed, men alle lundeunger på Mykines døde foran deres huller i 1991, givetvis pga. fødemangel (Sørensen & Olsen 1992). Fra Skúvoy kendes ingen tilsvarende episoder med massedød blandt lundeungerne eller andre tegn på svigtende fødetilgang, men der er sket en nedgang i fangsttallene: i 40erne blev flejet 30-40 000 fugle pr år, mod i dag kun 10 000 pr år (Ólavur Skipagøta pers. medd.). Det forlyder dog fra lokale beboere, at lunde-kolonien i de senere år har ligget på et stabilt niveau.

Klippedue *Columba livia*

Langt de fleste klippeduer på Færøerne er af den vilde form, og på Skúvoy kendes der ikke til tamduehold. Fuglene kan være ret svære at optælle, da de bl.a. yngler på hylderne langs fuglefjeldet. I 1961 blev bestanden skønnet til 20 par og i 1981 til kun 3 par. I 2001 talte jeg 10 par. Hvis de to tidligere tal står til troende, sker der ganske store svingninger i den lille bestand.

Engpiber *Anthus pratensis* (Fig. 7)

Fåtalig ynglefugl i indmarkens græsområder, og trods en grundig søgning specielt efter denne art blev der i 2001 kun fundet et enkelt par. Under 61-tællingen angav Joensen (1963), at arten var en ret almindelig ynglefugl i indmarken og den lavere udmark, men fåtalig i den højere udmark. I 1981 blev der fundet 7 par, hvoraf de 5 var i indmarken. Arten er gået voldsomt tilbage og er nu næsten forsvundet fra øen.

Skærpiber *Anthus petrosus* (Fig. 7)

Under 61-tællingen blev det angivet, at arten var almindelig langs alle kyster og i højere udmark. Under 81-tællingen blev der optalt 51 par med den kommentar, at arten temmelig sikkert var underregistreret. I 2001 taltes hele 117 par, og der må

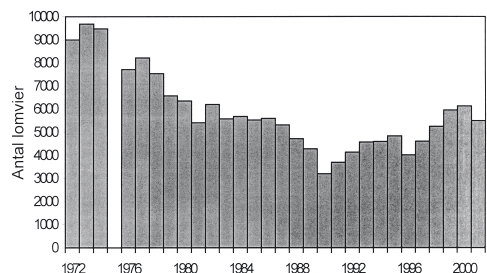

Fig. 6. Lomvier på Hövdin ved Skúvoys vestkyst, 1972-2001. Tal fra Bergur Olsen (unpubl.).

Guillemots on Hövdin, west coast of Skúvoy, 1972-2001.

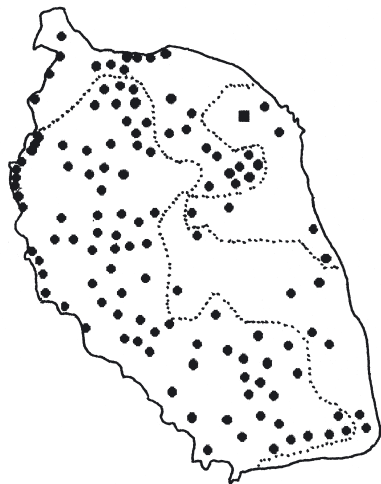

Fig. 7. Fordelingen af ynglende Skærpiber (cirkler) og Engpiber (firkanter) på Skúvoy 2001.
Breeding pairs of Rock Pipit (circles) and Meadow Pipit (squares), 2001.

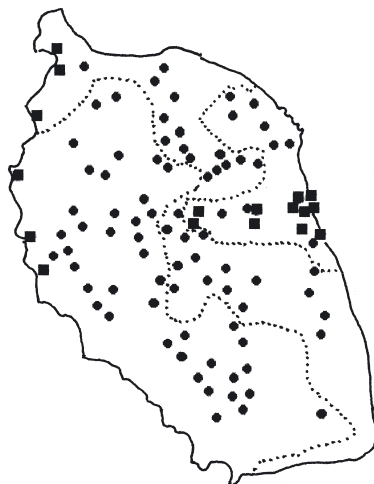

Fig. 8. Fordelingen af ynglende Stenpikker (cirkler) og Gærdesmutte (firkanter) på Skúvoy 2001.
Breeding pairs of Wheatear (circles) and Wren (squares), 2001.

have været opdagede ynglepar på de mere ufremkommelige fjeldsider. De tidligere undersøgelser tal er dog for usikre til, at arten med sikkerhed kan siges at være i fremgang.

Gærdesmutte *Troglodytes troglodytes* (Fig. 8)

Fra 1981 nævnes 6 par som et absolut minimumstal. I 2001 blev der registreret 17 territorier, 11 i indmarken og bygden og 6 på kystklipperne. Under en større undersøgelse af Færøernes Gærdesmutter er bestanden på Skúvoy estimeret til 19-28 par, heraf halvdelen på kystklipperne (Bengtson 2001).

Stenpikker *Oenanthe oenanthe* (Fig. 8)

I 1981 blev der optalt 42 par, og i 2001 82 par, svarende til 8-9 par pr km². Bestandstætheden kan være stor på mindre øer. På den godt 1 km² store ø Skokholm i Wales blev der således i gennemsnit fundet 34 par gennem en årrække, svingende mellem 8 og 38 par (Conder 1989). På Skúvoy var der tilsyneladende en markant fremgang mellem 1981 og 2001, men måske sker der også her store årlige svingninger i bestanden, ligesom på Skokholm.

Solsort *Turdus merula*

I 2001 ynglede 2 par Solsorte i bygden. Arten indvandrede til Færøerne i 1947 (Snow & Perrins 1998) og er sandsynligvis indvandret til Skúvoy i perioden 1982-1992. Solsorten blev ikke regi-

streret som ynglefugl i 1961 eller 1981, men enkelt fugl blev set i bygden 15. juli 1985 (Sørensen et al. 1985). Eysturoyar Studenterskúla registrerede i alt 6 fugle 23.-25. juni 1992 (Højgaard 1995).

Krage *Corvus corone*

Fra 61-tællingen omtales Gråkragen som almindelig langs fuglefjeldene. I 1981 blev der fundet 4 par og i 2001 3 par, alle ved kysten. Fugle, der tidligere ynglede i udmarken, er blevet skudt bort, da de lokale mente, at arten skadede vadefuglebestandene (Ólavur Skipagøta pers. medd.).

Ravn *Corvus corax*

Ravnene yngler ved fuglefjeldene, hvor der blev estimeret 4 par under 61-tællingen og optalt 2 par såvel i 1981 som i 2001. De meget større bestande af fuglefjeldsfugle i 1961 har sandsynligvis givet fødegrundlag for flere ravnepar.

Stær *Sturnus vulgaris*

Hovedparten af Stærerne yngler i området omkring bygden og en mindre del ved syd- og vestkystens fuglefjelde. Stærerne blev ikke forsøgt optalt i 2001, da det kræver en meget stor indsats at holde rede på denne floklevende art, hvor fuglene er i hyppig bevægelse mellem tælleområderne; men bestanden blev skønnet til 250-300 ynglepar. I 1981 blev bestanden skønnet til mere end 200 par.

Tabel 3. Antal ynglepar på Skúvoy, x angiver, at arten ynglede, men ikke blev behandlet yderligere; (-) angiver tilbagegang, (+) fremgang, (=) stabilitet, ? manglende oplysninger. Vurderingerne beror til en vis grad på skøn af de forskellige tællingers dækning og nøjagtighed.

Estimated population for all species breeding on Skúvoy (pairs; x means species breeding, but further information missing). Trends ("bestandsudvikling"): (-) decrease; (+) increase; (=) unchanged population; ? insufficient information.

	1961	1981	2001	Bestandsudvikling		
				1961-1981	1981-2001	1961-2001
<i>Fulmarus glacialis</i>	ca 30000	x	28400	?	?	(=)
<i>Puffinus puffinus</i>	3000-6000	5000	x	(-) ^a	?	(-) ^a
<i>Hydrobates pelagicus</i>	x	x	x	?	?	?
<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	x	x	40-50	?	?	?
<i>Somateria mollissima</i>	x	35	24	?	(-)	?
<i>Haematopus ostralegus</i>	60-70	115	92	(+)	(-)	(+)
<i>Pluvialis apricaria</i>	32-34	41	58	(+)	(+)	(+)
<i>Calidris maritima</i>	5-10	3	4	(-)	(=)	(-)
<i>Calidris alpina</i>	0	1	8	(+)	(+)	(+)
<i>Gallinago gallinago</i>	60-80	37	75	(-)	(+)	(=)
<i>Numenius phaeopus</i>	39-41	41	35	(=)	(-)	(-)
<i>Stercorarius parasiticus</i>	280-300	102	128	(-)	(+)	(-)
<i>Stercorarius skua</i>	55-60	23	65	(-)	(+)	(=)
<i>Larus canus</i>	0	1	2		(+)	
<i>Larus fuscus</i>	ca 20	9	18	(=)	(=)	(=)
<i>Larus argentatus</i>	50-100	7	12	(-)	(+)	(-)
<i>Larus marinus</i>	10-20	3	8	(-)	?	(-)
<i>Rissa tridactyla</i>	ca 100000	x	35500	(-)	(+)	(-)
<i>Sterna paradisaea</i>	20-30	253	0-2	(+)	(-)	(-)
<i>Uria aalge</i>	184000	75000*	(75000)	(-)	(=)	(-)
<i>Alca torda</i>	x	1300*	x	?	?	?
<i>Cepphus grylle</i>	x	x	50-75	?	?	?
<i>Fratercula arctica</i>	x	x	x	?	?	?
<i>Columba livia</i>	ca 20	3	10	(-)	(+)	(-)
<i>Anthus pratensis</i>	x	7	1	?	(-)	(-)
<i>Anthus petrosus</i>	x	51	117	?	(+)	?
<i>Troglodytes troglodytes</i>	x	6	17	?	(+)	?
<i>Oenanthe oenanthe</i>	x	42	82	?	(+)	?
<i>Turdus merula</i>	0	0	2		(+)	(+)
<i>Corvus corone</i>	x	4	3	(-)	(=)	(-)
<i>Corvus corax</i>	ca 4	2	2	(-)	(=)	(-)
<i>Sturnus vulgaris</i>	x	>200	>250	?	(+)	?
<i>Passer domesticus</i>	10 – 15	>10	25	(=)	(+)	(+)

* 1987 ^a iflg. fangsttal

Gråspurv *Passer domesticus*

Gråspurven, der indvandrede til Skúvoy sidst i 50erne (Joensen 1963), yngler kun i og omkring bygden. I 1961 og 1981 blev bestanden skønnet til ca 10 par, i 2001 til ca 25 par.

Diskussion

Der er i perioden 1961-2001 ikke sket nogen ændring i Skúvoys naturtilstand, ingen større udbygning af bygden, og ingen vejanlæg eller udvidelser af indmarken. Skúvoy ligger hen som tidligere, hvilket burde være optimalt for bevaring af et stabilt

fuglesamfund. Svingninger i bestandene kan dog ske som følge af anden menneskelig aktivitet i yngle- eller overvintringsområdet, fx overfiskning, fuglefangst eller jagt, eller af naturlige årsager.

I Tabel 3 er det for de enkelte arter anført, hvorvidt bestanden på Skúvoy har været stabil, i fremgang eller i tilbagegang mellem de tre tællinger. For nogle arter, som Lille Stormsval, Topskarv, Alk, Tejst og Klippedue, er grundlaget dog for mangelfuldt til at tillade en vurdering af bestandsudviklingen.

Fremgang kan ses for Hjejle, Almindelig Ryle, Solsort og Gråspurv. Solsorten er sandsynligvis

nyindvandret, mens det for Gråspurvens vedkommende ser det ud til, at arten har holdt sig omkring 10 par mellem 1961 og 1981, men at bestanden derefter mere end fordobledes frem til 2001. Årsagen kan måske være udlagt korn i andegården ved Ardalsá eller gunstige vejrforhold. En pæn fremgang kan også ses for Hjejle, og en betydelig fremgang for Almindelig Ryle. Forklaringen kan muligvis være en usædvanlig stor fugtighed i udmarken, især i området omkring Gráamýri, og specielt for Almindelig Ryle er det høje antal måske et forbigående fænomen.

En rimelig grad af stabilitet ses hos flere af indlandets ynglefugle – Strandskade, Sortgrå Ryle, Dobbeltbekkasin, Lille Regnspove, Storkjove (hvis den ikke "reguleres"), Stormmåge, Silde-måge, Svartbag (siden 1981), Gærdesmutte, Stær, Ravn (siden 1981) og Krage. Skærpiber og Stenpikker viser markant fremgang, hvis de tidligere tal står til troende; Stenpikkeren har dog tidligere udvist store naturlige bestandssvingninger på Skokholm i Wales, men en stabil ynglebestand set over en længere årrække, og noget lignende kan evt. gælde på Skúvoy. Også Skærpiberen svinger sandsynligvis i antal fra år til år.

Som den eneste fuglefjeldsfugl har Mallemuk haft en stabil bestand. Mallemukken er ikke direkte følsom for overfiskning, da føden hovedsageligt er krebsdyr, blæksprutter og fiskeriaffald. Mallemukken er gået markant frem mange steder i Nordatlanten, og den stabile bestand på Skúvoy skyldes formentlig indsamling af æg og fangst af unger.

Tilbagegang kan ses hos Ederfugl, Ravn og Engpiber, og sidstnævnte er åbenbart ved helt at forsvinde som ynglefugl på øen. Tilbagegang er ligeledes konstateret – eller i det mindste formodet – for flere af de havfugle, der andre steder har vist sig følsomme over for overfiskning (Almindelig Skræpe, Almindelig Kjove, Sølvmåge, Svartbag, Ride, Havterne, Lomvie, Lunde). Nogle af disse arter indgår samtidig i den daglige husholdning på Skúvoy, og fangsten har måske ikke været bæredygtig. Ride vurderedes dog at være i fremgang i 1987, og for Almindelig Kjove kan der ses en svag fremgang efter 1981, måske fordi Ride efter dette år har vist en positiv tendens. Endelig har Lomvien stabiliseret sig efter en periode med stor nedgang; efter et bundår i 1990 ser bestanden ud til at have været i fremgang og er nu på niveau med bestanden i 1987.

Følgende personer bedes modtage min varmeste tak. Kaj Kamp takkes for korrekturlæsning og kommentarer, og Anne Hornegård for teknisk assistance. Dorete Bloch

takkes for hjælp under opholdet på Færøerne. En stor tak skal gå til beboerne på Skúvoy, specielt Andreas Mikkelsen, Thomas Jacob Thomsen, Gretor Valdmanson og Ólavur Skipagøta for vigtige oplysninger om bestande og fangsttal, og til Hans Johannes, som sejlede mig rundt om øen. En særlig tak til Bergur Olsen for vigtige oplysninger om optællingsmetoder og tal fra Hövðin, og til Søren Sørensen for hjælp under optællingerne af indlandets fugle og for mange udbytterige diskussioner og oplysninger om fuglebestandene på Skúvoy.

Summary

Population development of breeding birds on Skúvoy, Faeroe Islands, 1961-2001

The author counted breeding birds on the island of Skúvoy, Faeroes, in July 2001 and compared the results with population estimates from 1961 (Joensen 1963) and 1981 (N. Rattenborg and J. Regnéll unpubl. data). In censusing the interior parts of the island transect lines 100-200 m apart were used and bird records plotted on a map; in this work I got assistance from Søren Sørensen. For Fulmar *Fulmarus glacialis* and Kittiwake *Rissa tridactyla* nest densities were surveyed along the cliffs from a boat whereafter a suitable stretch of coast was selected and counted. Numbers for the entire island were obtained by extrapolation. The population of Guillemot *Uria aalge* was estimated using numbers from the cliff Hövðin, provided by B. Olsen.

The Blackbird *Turdus merula* is a recent immigrant to Skúvoy where it seems to have been established as a breeding bird since 1982-1992. Decreasing species include Raven *Corvus corax* and Meadow Pipit *Anthus pratensis*, the latter now on the verge of disappearing from the island. Dunlin *Calidris alpina* and House Sparrow *Passer domesticus* have increased since 1961. The House Sparrow only breeds at the village; the population was stable at about ten pairs between 1961-1981 but has subsequently doubled. Other inland birds, such as shorebirds and Great Skua *Stercorarius skua*, have changed little since 1961.

Among the seabirds, the population of Fulmar has remained stable – a marked increase as seen in many other localities in the North Atlantic may have been precluded by the taking of eggs and young birds for human consumption. Other seabird species that will not usually benefit from discards from fisheries, and which are sensitive to over-fishing of prey species, have declined. Some of these species are important in the daily housekeeping on the island and catches may have exceeded sustainable levels. A severe decline since 1961 is thus suggested for the Manx Shearwater *Puffinus puffinus* from annual catch numbers, and moderate to strong declines are also seen in Eider *Somateria mollissima*, Arctic Skua *Stercorarius parasiticus*, Herring Gull *Larus argentatus*, Great Black-backed Gull *Larus marinus*, Kittiwake, Arctic Tern *Sterna paradisaea*, Guillemot, and according to catch totals also Puffin *Fratercula arctica*. However, the Kittiwake population appears to have increased some-

what since the mid 1980s, and perhaps for this reason Arctic Skua numbers were higher in 2001 than in 1981. The Guillemot population has now stabilized after a period of rapid decline – since 1990 it may actually have been increasing and now seems to be on a level with the population of 1987.

Referencer

- Anker-Nilssen, T., V. Bakken, H. Strøm, A.N. Golovkin, V.V. Bianki & I.P. Tatarinkova (red.) 2000: The status of marine birds breeding in the Barents Sea region. – Norsk Polarinstitutt Rapportserie nr 113.
- Bengtson, S.A. 2001: Breeding distribution and numbers of wren (*Troglodytes troglodytes*) in the Faeroe Islands. – Fróðskaparrít 49: 127-139.
- Bengtson, S.A. & D. Bloch 2003: The Arctic Skua *Stercorarius parasiticus* on the Faeroe Islands: abundance and plumage polymorphism. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 97: 210-220.
- Bloch, D. 1981: Fugletælling på Færøerne sommeren 1981 - foreløbig rapport. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 75: 1-6.
- Conder, P. 1989: The Wheatear. - Christopher Helm.
- Cramp, S. (red.) 1983: The Birds of the Western Palearctic. Vol. 3. – Oxford University Press.
- Dyck, J & H. Meltofte 1973: Lomvieoptællingen på Færøerne 1972. – Rapport, Dansk Ornitologisk Forening (København), Fiskerilaboratoriet (Tórshavn) og Institut for sammenlignende anatomi, Københavns Universitet.
- Dyck, J. & H. Meltofte 1975: The Guillemot *Uria aalge* population of the Faeroes 1972. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 69: 55-64.
- Grimmett, R.F.A. & T.A. Jones 1989: Important Bird Areas in Europe. – International Council for Bird Preservation, Cambridge.
- Hagemeijer, W.J.M. & J.B. Blair 1997: The BBCC Atlas of European Breeding Birds. – T & A D Poyser.
- Hamer, K.C. 2001: *Catharacta skua* Great Skua. – BWP Update 3: 91-110.
- Heubeck, M. 2002: The decline of Shetland's Kittiwake population. – British Birds 95:118-122.
- Højgaard, D.P. 1995: Fuglakanningar í Skúvoy. – Føroya Fuglafrøðifelag 9: 25-27.
- Joensen, A.H. 1963: Ynglefuglene på Skúvoy, Færøerne, deres udbredelse og antal. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 57: 1-19.
- Olsen, B. 2000: Teistar sæddir undir Hesti 1996. – Føroya Fuglafrøðifelag 13: 28-29.
- Snow, D.W. & C.M. Perrins (red.) 1998: The Birds of the Western Palearctic. Concise edition. – Oxford University Press.
- Sørensen, S. & D. Bloch 1990: Fugle i Nordatlanten - en felthåndbog. – Gads Forlag og Føroya Skúlabóka-grunnur.
- Sørensen, S. & I. Olsen 1992: Færøerne DOF-tur 29.6-13.7 1991. – Rapport, Dansk Ornitologisk Forening, Københavnsafdelingen.
- Sørensen, S., I. Olsen, C. Frahm & S. Jensen 1985: Færøerne DOF juli 1985. – Rapport, Dansk Ornitologisk Forening, Københavnsafdelingen.
- Tucker, G.M. & M.F. Heath 1994: Birds in Europe - their conservation status. – Bird Life International.

Antaget 6. januar 2003

Ivan Olsen
Palermovej 7
2300 København S